

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Theodōritu Episkopu Kyru Kai Eyagriu Scholastiku
Ekklesiastikē Istorìa, Eklogai Apo Tōn Istorion
Philostorgiu Kai Theodōru**

Theodoretus <Cyrrhensis>

Mogvntiae, 1679

XVIII. De Eulogio & Protogene presbyteris Edessenis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14162

tunc erat Modestus, mandavit ut collectis in unum apparitoribus suis qui tributa solent exigere, assumptisque ex armata militia iis qui aderant, conventum multitudinis disjiceret, virisque ac fustibus eam caderet; aliisque militariibus armis ad eam rem, si opus foret, uteretur. Præfectus itaque primo diluculo imperata facere aggressus est. Cùmque forum pertransiret, videt mulierculam puerum in ulnis gestantem, & concito cursu properantem. Nam & præeuntium officialium agmen per-ruperat, omnibus illis parvi habitis. A-B nimus enim divino zelo succensus, nullo humano tangitur metu: sed hujusmodi terrores pro ludibrio ac joco ducit. Tunc igitur Præfectus eam conspicatus, remque ipsam intelligens, mulierem ad se adduci jubet, rogaturque quoniam proficisceretur. Cui illa: Cognovi, inquit, insidias quæ structæ sunt adversus famulos Dei: atque idcirco ad confortes fidei cupio pervenire, ut unà cum illis perferam cædes quæ à vobis intentantur. Tum Præfectus: Infantem vero, inquit, cur gestas? Illa: ut mecum, inquit, exoptatæ mortis particeps fiat. Hæc Præfectus cùm ex muliere audisset, ab una illa cuncto-rum alacritatem considerans, rem Imperatori nuntiavit, eademque frustra futuram monuit. Ignominiam enim, inquit, duntaxat eo facto relaturi sumus: illorum vero alacritatem minime extinguemus. Hæc cùm dixisset, multitudinem quidem à cruciatibus quos expectabant, liberam præstitit. Verum antesignanos eorum, presbyteros scilicet ac diaconos, jussus est corripere; & duorum alterum, vel persuadere illis ut cum lupo communicarent vel ex-civitate eos ejicere, & in ultimas oras deportare. Cunctis igitur simul congregatis, blanda oratione persuadere conatus est, ut Imperatoris præceptis obtemperarent. Extremæ enim amenitæ esse dixit, Principi qui tot tantisque imperaret, paucos numero homines refragari.

CAP. XVIII.

De Eulogio & Protogene presbyteris Edessenis.

CUMQUE universi silerent, Præfectus ad ducem eorum conversus: is erat Eulogius, vir inprimis laudandus: sic ait: Cur tu non respondes ad ea quæ dixi? Ille: Non putabam,

προσέταξε, μόδες θνητικαῦτα λῶ, τέστι
ὑπ' αὐτῶν τραυλιώτας ἀφροῖσαι, οἰ τὰς εἰσθα-
ραῖς πρὸς ἀπὸν εἰώθασαι, καὶ τὸ ὀπλιτικῆς δυνάμει-
ως ὄντι παρὸν τὰς ἀσφαλαβεῖν, καὶ τὸ σωμαφρο-
ζόμενον σκεδάσαι πλῆθος, καὶ ῥάβδοις παι-
τας καὶ ῥοπαλῆς, ἐς τοῖς ἄλλοις πολεμικοῖς ἔ-
γανοῖς εἰδέσθαι χωρὶς. ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς
οὐπαρχοῦ, τὸ κελδομένονο ἔδρα. δι' οὗ τῆ
ἀγορᾶν, εἰδέ γύναιον βρέφοῦ φέρον ὄντα
χερσὶ, καὶ μάλα γέπειγομένονον. καὶ γὰρ τῶ
τῆν ἠγεμένων δέκοψε τάξιν, παλίων ἐκείνων
καλαφροθήσασα. Ψυχὴ γὰρ ὑπὸ θεῶν ζήλου
πυρπολαμένη, ἔδεν ἀνθρώπειον εἰσδέχεται
δέσθαι, ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα δέμαλα, γελῶτα
νομιζέει καὶ παίγιον. τότε δὴ ταῦτα ὁ ὑπαρχ-
ος θεασάμενος, καὶ σωμαῖς τὸ γινόμενον, ἠα-
γέτε καὶ ἤρετο, ποῖ βαδίζεις; ἠδ' ἐ, μεμάθηκα,
ἔφη, τὰς καὶ τῶν θεῶν θεραπόλων τυρδιθεῖσαι.
Ἰππελάς, καὶ θέλω ὄντι ὁμοπίες καλαλα-
βεῖν ἰμερομένη, ἵνα σὺν ἐκείνοις δέξωμαι τὰς
ὑφ' ὑμῶν ἀφρομένονας σφαγὰς. τὸ ἔβρε-
φοῦ, ἔφη ὁ ὑπαρχος, πῆ δὴ ποῖ φέρεται; ἠδ' ἔ-
φη ἵνα καὶ τὸ τοῦ ἀξίεραῖς τελευτῆς κοι-
νωθήσῃ. ταῦτα ὁ ὑπαρχος ἀφροῖσαι ἀνθρώπων
μαθὼν, ἐδὲ διὰ ταῦτα τῶν ἀπάντων ἐγνωκῶς
περὶ θυμῶν, ἀπήγγελε τε τῷ βασιλεῖ καὶ τῶ
ἐσόμενον μάτῳ ἐδήλωσε φόνον. δύσκληται
γὰρ, ἔφη, μόνον ἐκ τῆς δρωμένης δροσόμεθα.
ἐκείνων ἔτι τῶν περὶ θυμῶν ἐσβεσόμεν. ἀλλὰ
ταῦτα εἰπὼν, τὸ μὴν πλῆθος πείραξιν τῶν προσ-
δοκῆθέντων ὀκείασεν λυπηρῶν λαβεῖν. τὸς
ἔτέτων ἠγεμένους, πρεσβυτέρους φημι καὶ δια-
κόνους, ἀγαγεῖν τε προσεῖχθη, καὶ οὐκ ἴσως
δὲ ἐλάσαι καὶ εἰς ἴνας ἐχθραῖς ἀφροπέμψαν
ἐπεδὲ τῆς σωνήθροισεν ἀπαντίας, ἠποῖς χρωμέ-
νος λόγους πείραξιν ἐπὶ φροῦτο τῶν βασιλείας νο-
μοθεσίαις ἀκολοθεῖν. ἀφροπληξίας γὰρ ἐλε-
γχεῖναι μεσὸν, τῷ βασιλεῖ τηλικέτων καὶ το-
σέτων ἠγεμένῳ, ἀναριθμητῶς ἀνθρώπων ἀν-
θρώπων.

Κεφ. ιη'.

ἰπὲρ εὐλογίου καὶ πρωτοφύνης εἰδοσίων πρεσβυτέρων.

ΕΠΕΙΔὲ τῶν σιωνίτες εἰς ἠκεισαν ἀπάντες, πρὸς
τὸν τέτων ἠγεμένον, διλόγος ἦν. ἀνὴρ
ἀξίεπαινος. εἶπεν ὁ ὑπαρχος πῆ δὴ ποῖς ὄντι

Διοκλεῖν πρὸς τὰ παρ' ἡμῶν εἰρημύρια. ὁ δ' ἔκ
 ὠνήθη. ἔφη γρηῖναι μηδ' ἐν ἐρωτηθεῖς Διοκλεῖνα-
 ας καὶ μὲν ὁ ὑπαρχος ἔφη, πολλὰς διεξελή-
 λυθα λόγους, παραμῶν ὑμῖν τὰ συνοίσοντα.
 ὁ δ' ἀλόγιος ἔφη πρὸς ἀπαντας ἐκείνα εἰρηάζε,
 καὶ ἀποποιεῖσθαι τὰς ἄλλας παρωσα-
 μῶν Διοκλεῖνας. εἰ δ' ἐμὲ μόνον ἔργος, τὴν
 γνώμην δηλώσω τὴν ἐμαυτοῦ. τοιγάρτοι, ἔ-
 φη ὁ ὑπαρχος, κοινωνήσον τῷ βασιλεῖ. ὁ δ' εἰ-
 ρωνικῶς καὶ μάλα χαλεπῶς πρὸς Φέρφ' μὴ
 γδ' ἔφη καὶ μὴ τῷ βασιλεῖ καὶ τῷ ἱερωσίνης με-
 τέλαχεν; ὁ δ' ὑπαρχος τῆς εἰρωνείας αἰδ' ὀ-
 μῦρον ἔχαλεπνε, καὶ λοιδορίας καὶ ἔπρε-
 σέρετο γρηῖναι ἀμύρον, καὶ ταῦτα πρὸς ἑσέθεν.
 ἐπὶ τοῦτο εἶπον ἐμβροχίη, ἀλλ' οἷς κοινωνεῖ βασι-
 λυδῆς, κοινωνήσαι ὑμῖν παρήνεσα. ἐπεὶ δὲ ἡ εἰ-
 πεν ὁ πρὸς εὐτυχῆ καὶ ποιμῦρα ἔχθη καὶ τοῖς ἐ-
 κείναις νύμασιν ἔπειθε, ὁ γδ' οὐκ οἶκιστ' αὐτῶν
 συλλαβῶν, εἰς τὴν θράκην ἔξεπεμψεν. ἀπα-
 γόμενοι δ' ἑβραπαίαι ἀπήλων ὅπ' ἡ μάλα
 πλείους, καὶ πόλεις γδ' ὑπὸ τῶν καὶ κῶμαι,
 γεράρεσαι εὐδ' νικηφόρος ἀγωνισίας. ἀλλ'
 ὁ Φρόντος εὐδ' ἀνιπάλει ὀπίστας, Φάνα
 τῷ βασιλεῖ παρσιδύασεν, ὡς πῦλιν παμ-
 πόλλιν τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις ἢ νομιδ' εἶσα
 πρὸς ἑξήνησεν ἀπεία. ταῦτα μαθὼν ὁ ἑσέθεν,
 ἀναδύο διαμρεθῆναι πρὸς ἑσέταξε. καὶ εὐδ' μὴν
 εἰς τὴν θράκην, εὐδ' ἡ εἰς τὰς τῆς δραβίας ἐ-
 γχαίαι, ἄλλας δ' εἰς τὰς τῆς θεαῖας δ' δια-
 παρῆναι πολίχνας. Φασίη, καὶ ἐσὴ φύσις
 συνέδουξε, διαζούσαι τὰς ὠμότατας, καὶ ἀ-
 δελφους ὄντας, ἀπ' ἀλλήλων χωρεῖται. ἀλό-
 γιον δ' τὸν τῶν ἄλλων ἡγεμένον, καὶ πρὸς τὸν
 τὸν μὲν ἐκείνον, εἰς ἀντιπὸ τὴν θεαῖαν ἔξεπεμ-
 ψεν. ἐγὼ δ' εὐδ' τὴν τέτων δραβίαν πρὸς ἀδῶσω
 τῆς λήθης ἐπεδὴ γδ' ὁμογνώμονα τὸν τ' πόλεως
 ἀρῆγῆς ὀπίσκοπον, τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐκοι-
 νῶν συλλόγων, μάλα δ' ὀλίγους εἶδον ἀτροί-
 μους, καὶ πύθόμενοι ἐγνώσαν ἑλληνας εἶναι τὰς
 τὴν πόλιν οἰκῶντας, ἡλγησαν μὲν ὡς εἰκός, καὶ
 τὴν ἀπίαν ἐθρήνησαν. ἐμὲν ἀποχρηναί ἐνό-
 μισαν τὸ θρηνεῖν, ἀλλ' εἰς δύναμιν τῆς τέτων
 ἰατρείας ἐπεμελήθησαν. ὁ μὲν γδ' θεὸς ἀλό-
 γος, ἐν οἰκίῳ καὶ φερμαγῆς, πανημέριον
 καὶ πανύχιον τὸν τῶν ὄλων ἡνιέδωκε θεόν.
 πρὸς τῆς δ' εὐδ' ἀξιάγας, τὰ δὲ νομῆς
 γραμμάτια πεπαροδύμῳ, καὶ γράφειν

A inquit, respondendum mihi esse, cum
 non essem interrogatus. Tum Præfe-
 ctus: Atqui ego, inquit, longa oratio-
 ne usus sum, ut vos ad ea quæ
 profutura sunt cohortarer. Cui Eu-
 logia ea cunctis dicta esse respondit,
 seque absurdum existimasse, ut exclu-
 sus aliis solus ipse responderet. Quod
 si me unum interrogaveris, sententi-
 am meam tibi exponam. Tunc Præ-
 ctus: Communica ergo, inquit, cum
 Imperatore. Ad hæc Eulogius facete
 admodum & urbane: Nunquid ille,
 inquit, unâ cum Imperio sacerdotium
 etiam adeptus est? Præfectus cavilla-
 tionem intelligens, graviter commo-
 tus est: jactisque in senem convitiis,
 hæc etiam addidit. Non hoc dixi,
 B stupide: sed vos hortatus sum, ut cum
 iis communicaretis, quibuscum Impe-
 rator communicat. Sed cum respon-
 disset senex pastorem se habere, & illi-
 tus nutu imperioque omnes ipsos regi,
 Præfectus octoginta simul correptos in
 Thraciam relegavit. Qui dum abdu-
 cerentur, maximo cultu & honore af-
 fecti sunt. Urbes enim & vici eis oc-
 currebant, athletas victoria potitos
 laudibus ornantes. Verum invidia ad-
 versarios eò impulit, ut Imperatori fug-
 gererent, hanc quam putabant ignomi-
 C niam, viris illis summum decus atque
 ornamentum attulisse. His, compertis,
 Valens binos illos seponi iussit: & alios
 quidem per Thraciam; alios in finibus
 Arabia, alios per Thebaidis oppida dif-
 pergi. Ajunt autem eos quos natura
 conjunxerat, crudelissimorum homi-
 num operâ à se invicem disjunctos fu-
 isse, & fratres à fratribus separatos.
 Porro Eulogium qui cæteris præerat, &
 Protogenem secundi post illum loci,
 Præfectus in urbem Antinoum telega-
 vit. Ego vero eorum virtutem non pa-
 tiar oblivioni tradi: Nam cum reperto
 illic Episcopo communionis suæ, Ec-
 D clestasticis conventibus interessent, &
 paucitate cocuntium animadverta,
 causam sciscitanti, incolas urbis gentiles
 esse didicissent, dolore affecti sunt, uti
 par erat, & infidelitatem civium de-
 plorarunt. Nec tamen dolorem ac lu-
 ctum sibi sufficere existimarunt, sed o-
 mni ope incubuerunt, ut illorum mor-
 bum sanarent. Ac divinus quidem Eu-
 logius in cellula inclusus, diu noctuq;
 univerforû Deo supplicabat. Admiran-
 dus autem Protogenes in sacris litteris
 eruditus & notarum peritus, cum locû

opportunum nactus, scholam ibi ac ludum litterarium instituisse, puerorum magister factus est, simulque illos & per notarum compendia scribere docuit, & in divinis eloquiis erudit. Nam & Davidis cantica eis distabat, & ex Apostolicis libris ea loca quæ utilissima ipsis essent, ediscere eos jubebat. Cumque unus ex adolescentibus morbo correptus esset, ipse ad domum adolescentis perrexit, & apprehensâ agrotantis dextrâ, morbum oratione depulit. Quo comperto, reliquorum adolescentum patres eum singuli in domos suas deduxerunt, orantes ut agrotantibus opem ferret. At ille, negabat se Deo supplicaturum ut morbum expelleret, priusquam infans Baptismi donum susceperet. Illi vero libenti animo patebant, utpote qui recuperandæ salutis desiderio flagrarent. Et uno eodemque tempore, animi simul & corporis salutem percipiebant. Quod si quando sano cuiquam persuasisset, ut Divinam gratiam susceperet, eum protinus ad Eulogium deducebat, & ostium pulsans rogabat ut aperiret, & capro Dominicum signum imponeret. Cumque ille agrè ferret, eò quod oratio ipsius interrumpere, agebat Protopogenes, magis necessariam esse errantium salutem. Omnes porro admirabantur Protopogenem, cum eum tanta patrantem miracula, & divinæ cognitionis lumen tot hominibus impertientem viderent; Eulogio tamen primas cedentem, & eos quos venatus fuerat, ad illum deducentem. Ex quo non sine causa conjectabant, longe majorem ac præstantiorem esse illius virtutem. Jam vero cum sedata tempestate, & serena tranquillitate reddita, in patriam redire jussi essent, cuncti eos cum gemitu & lachrymis deduxerunt: præcipue vero Episcopus illius loci, qui se eorum opera in agro Domini excolendo destitutum videbat. Cumque in patriam revertissent, divinus quidem Eulogius Barse ad vitam doloris expertem translato, Ecclesiam illius regendam suscepit. Admirandus autem Protopogenes, excolere iustus est Carras urbem agrestem atque horridam, & Græcanicæ superstitionis spinis refertam, & quæ plurimum laboris requirebat. Verum hæc postmodum gesta sunt, pace Ecclesiis restituta.

A εἰς τὰ χθ' ἡσκημένῳ, τέτοιον δὲ τῶν ἑπιπέδων καὶ τῶν διδασκαλῶν καὶ παιδῶν διδασκαλίας, μερακίῳ καὶ ἐπιπέδῳ διδασκαλῶν καὶ τῶν γραφῶν ἢ εἰς τὰ χθ' ἐδίδασκε, καὶ τὰ θεῖα δὲ παιδευσε λόγια δανυτικὰς τε γὰρ αὐτοῖς ὑπηγόρευσε μελωδίας, καὶ τ' ὁμοίως διδασκαλίας ἐμμανθάνειν τὰ πρόφορα παρεσκιάζειν. ἐνὸς ὃ τῷ μερακίῳ νόσῳ περιπεσόσιος, ἀφίκετο εἰς τὴν οἰκίαν. Ἐτ' δεξιάς τῆ νοσῆσῶ ἀψάμενῳ, προσευχῆ τῆν ἴσον δὲ ἤλασεν. τέτο μεμαθηκότες οἱ τῷ αὐλῶν παιδῶν πατέρες, ἤγον τὸ αὐτὸν εἰς τὰς οἰκίας, καὶ τοῖς ἀρρώσῃσιν ἑπιπερῶν ἢ ἰσῶσιν. ἢ, ἢ πρῶτον ἐφῆ τον θεὸν ἰκεῖν δῦσαι, ἢ ἀπειλάσῃ τὴν νόσον, πρὶν ἀξιοθῆναι τὸν ἀρρώσῳ τὸ βαπτισμῶς δῶρεός οἱ ὃ προθυμῶς ὑπήκουον καὶ ἠπῆγε γὰρ αὐτῶν τ' ὑγείας ὁ πῶθῳ καὶ τῶν ταῦτον ψυχῆς τε καὶ σώματος τῶν ὑγείαν ἐδρέποντο. εἰ δὲ πόσῃ τῶν ἐρρωμένων ἐπῆσε τ' θεῖας μετὰ λαχρῶν χεῖρας, ἀπῆτε τον πρῶτον διλόγιον, καὶ πάσι σὺν τὴν θείαν ἀνοῖξαι παρεκάλεθ, καὶ τὴν δεσποικὴν ἐπιπέδῳ τῶν θηρευθῆν σφραγίδα ἐκείνῃ ὃ δὲ ἔρρωμένους ὡς διακοπιόμενους τ' προσευχῆς, ὅσῳ ἐλεγχῶ ἀναγκαιότεραν εἶναι τῶν πλαιωμένων τὴν σωθῆσαν. ἐθαύμαζον ὃ ἀπάντες τον πρῶτοχρῆν, θεωμένοι τῶν αὐτῶν μὴ θαυμάσιον ἔργῶν τα, τὸς ἔτοις ὃ τ' θεογνωσίας μετὰ διδασκαλῶν φῶς, Ἐτ' ἀλόγιῳ τῶν πρῶτων ὃς ἔρρωμένους, καὶ ὅσῳ ἀρρωμένους ἐκείνῳ προσάσῳ ἐτόπαζον δὲ ἐν ἐκότηας, πολλῶν πλείονα εἶναι τὴν ἐκείνῃ καὶ ὑπετέραν δρεῖν. ἐπῆ δὲ ἢ τ' ἐκείνῳ δῶνος παυσάμεν, καὶ καθαρῶς ἡρομένους γαλήνης, ἐπανέλθῃν προσεῖχθησαν, περιπεμψαν αὐτῶς ἀπάντες ὁλοφρομένους Ἐδῶ κερύοντες, ἐχ' ἡκίσα ὃ ὅτ' ἐκκλησίας ἡγύμους τ' ἐκείνῳ γεωργίας ἐσεσημένους. ἐπῆ δὲ ἢ τῶν ἐκείνῳ κατέλασον, ὁ μὴν θεῖος διλόγιος βάρσῃ τ' μεγάλῃ μετὰ ἀνίος εἰς τὸν αὐτοπον βίον, τ' ὑπ' ἐκείνῳ κυβερνωμένης ἐκκλησίας ἐπισεύθη ὅσῳ οἰακας. ὃ ὃ ἀξιάγασος πρῶτοχρῆς, γεωργῶν προσεῖχθη τὰς κάρρας, πῶλιν κεχεσωμένην καὶ ἀκανθῶν ἐλληνικῶν πῶπληρωμένην, Ἐ πολλῆς δεομένην Φιλοποσίας ταῦτα μὲν ἐν μῶ τῶν ἐκκλησιῶν ἐίρηνην ἐχρῶντο.